

กฎสามหน้า

น.อ.วิโรจน์ พิศเพ็ง
อนุศาสตราจารย์โรงเรียนนายเรือ

วันหนึ่ง ๆ เราเสียเวลาเป็นชั่วโมงอยู่ตรงหน้ากระจก ทั้งนี้และทั้งนั้นเพื่ออะไร มิใช่เพื่อ
โบหน้าของเราดอกหรือ เพราะก่อนที่จะออกจากบ้านไปทำงานหรือทำธุระเราจะต้องตกแต่ง เสริมแต่ง
โบหน้าให้สวยที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับสุภาพบุรุษแล้วไม่ค่อยจะให้ความสำคัญมากนัก ตรงกันข้ามกับ
สุภาพสตรียอมไม่ได้ที่จะให้โบหน้าของตัวเองรอดพ้นจากการตกแต่งหากไม่แต่งจะขาดความมั่นใจ จะ
พบใครหรือติดต่อกับใครก็ไม่ต้องจะสบายใจนัก ขณะที่ขับรถไปหรือนั่งรถเมล์ก็อดไม่ได้ที่หยิบกระจกมา
ส่องดูโบหน้าตัวเองอยู่ตลอดเวลา

ตามปกติคนเราเมื่อพบกันจะดูที่โบหน้าก่อนเป็นอันดับแรกว่า หน้าตาเป็นอย่างไร สวย
หรือไม่ พอไปวัดไปวาได้หรือเปล่า และสิ่งสำคัญที่เรายังไม่ได้แต่ง ยังมีอีกหลายอย่าง เราจะตกแต่ง
เพียงหน้าตาภายนอกยังไม่พอ เพราะยังมีอีกหลายหน้าที่เราจะต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่ไม่แพ้กัน
ในที่นี้จะขอเสนอหน้าที่ซึ่งเราจะต้องแต่งและเอาใจใส่เป็นพิเศษ มีสามหน้าด้วยกันคือ

- หน้านอก บอกความงาม
- หน้าใน บอกความดี
- หน้าที่ บอกความสามารถ

หน้าแรกคือ หน้านอก ท่านกล่าวว่า หน้านอกบอกความงาม หน้านอกหมายถึงหน้าตา
ของคนเราเอง ซึ่งบ่งบอกถึงบุคลิกภาพของคนว่ามีความสวยงามแค่ไหนอย่างไรเพราะคนเราพบกัน
ครั้งแรก มักจะดูหน้าตาว่าเป็นอย่างไรหล่อ สวยงามหรือไม่ หน้านอกนั้นมีความสำคัญไม่แพ้หน้า
อื่น ๆ ก่อนที่จะออกจากบ้านไปทำงาน เรามักจะให้ความสำคัญต่อหน้าตาเป็นพิเศษ บางคนอาจจะออก
จากหน้ากระจกได้ก็กินเวลาเกือบครึ่งชั่วโมง หน้านอกที่มีความสะอาดหมดจด จะสร้างเสน่ห์แก่ตัวเองได้
อย่างมาก ใครเห็นก็ชอบ อยากจะทำความรู้จัก ตรงกันข้ามกับคนที่หน้านอกไม่สวยแถมเจ้าตัวก็ไม่สนใจ
ปล่อยตัวแล้วแต่มันจะเป็นไป จะทำให้ตัวเองหมดสง่าราศีไปทันที โบราณท่านจึงว่า “ไก่องามเพราะขน คน
งามเพราะแต่ง” นั้นหมายความว่า ไก่ที่สวยงามจะต้องมีขน หากไม่มีขนจะดูอย่างไรก็หาสวยไม่ คนเราก็
เหมือนกันจะให้สวยงามก็ต้องมีการตกแต่งประดับประดาบ้างแต่พองาม ไม่ใช่ปล่อยตัวมอมแมม จะเป็น
อย่างไรช่างหัวมัน หากใครปฏิบัติตัวอย่างนี้ แทนที่จะเป็นหน้านอกบอกความงาม แต่กลายเป็นหน้านอก
บอกความขี้เหร่

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำจะอย่างไร เพื่อให้หน้าตาของเราไม่ถึงกับสวยมาก แต่ไม่ใช่ไม่แต่งเสียเลย แต่งแต่พอดี ๆ เพราะเรายังอยู่ร่วมกับสังคมอีกนานจึงต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้เข้ากับสังคมได้ โดยยึดหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ นั่นคือหลักมัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง ได้แก่ ไม่ปฏิบัติเคร่งเกินไปจนกลายเป็นเครียด ในขณะที่เดียวกันก็ไม่หย่อนจนเกินไป จนไม่เป็นตัวของตัวเอง หรือขาดระเบียบวินัย การปฏิบัติต่อหน้านอกของเราที่เหมือนกัน เราสามารถดำเนินตามหลักสายกลางได้ เช่น การแต่งหน้า ก็แต่งแต่พองาม พอเหมาะ สมกับวัยของเรา หรือ การแต่งตัวก็ต้องดูด้วย ว่าวัยของเรา เหมาะที่ใส่สายเดี่ยว เกะกะ หรือไม่ พุดง่าย ๆ คือแต่งให้ถูกกาลเทศะนั้นเอง พร้อมกับเสริมเสน่ห์ด้วยการวางหน้าเป็นปกติ ยิ้มแย้มแจ่มใสตามสมควร ไม่เคร่งเครียดหรือเคร่งขรึมจนหน้าบอกรับไม่รับ ท่านคงเคยได้ยินที่เขาพูดว่า ยิ้มวันละนิด จิตแจ่มใส เมื่อปฏิบัติได้เช่นนี้ ใครเห็นก็นิยมชมชอบ ไม่มีการดูถูก หรือพูดกระทบกระทั่งให้เจ็บใจ

ฉะนั้น หน้านอกจะบอกความงามให้แก่คนทั่วไปได้ก็อยู่ที่ตัวเราเองว่า จะทำอย่างไรเพื่อที่จะสร้างความประทับใจแก่ผู้ที่พบเห็นได้ โดยทั่วไปแล้วไม่มีใครที่จะปฏิเสธความสวยความงามเลย ทุกคนชอบทั้งนั้น แม้แต่พระพุทธองค์ยังตรัสเกี่ยวกับสตรีที่บุรุษปรารถนาจะได้เป็นคู่ครองเป็นศรีภรรยาโดยพระองค์ยกเอาหน้าตาเป็นอันดับแรกคือ

๑. รูปสวย (รูประวา) หมายถึง รูปร่างหน้าตา ทรวดทรงองค์เอว สมส่วนชวนมอง

๒. รวยทรัพย์ (โภคะวา) หมายถึง มีทรัพย์สินเงินทอง พร้อมทั้งจะจับจ่ายใช้สอย

พอประมาณ

๓. นั้บมารยาท (สีละวา) หมายถึง มีกิริยามารยาทเรียบร้อยสมเป็นกุลสตรีทุก

กระเปียดนี้

๔. องอาจขยัน (อะนะละโส) หมายถึง มีความขยันหมั่นเพียร หน้าเอาเบาสู้อยู่โดยยึดหลักว่า ขยันหา รักษาเป็น เว้นคนชั่ว ไม่มัวในการใช้จ่าย

๕. ไม่เป็นหมัน มีบุตร (ปะชญ์จัสสะ ละภะติ) หมายความว่าสามารถมีบุตรสืบสกุล เป็นโช่ทองคล้องชีวิตคู่ให้รักกันแนบแน่นยิ่งขึ้นไปอีก

จะเห็นว่าพระพุทธองค์ทรงยกเอารูปร่างหน้าตาไว้เป็นอันดับแรก นั้นแสดงให้เห็นว่า คนเราพบกันครั้งแรกแล้วเกิดความประทับใจ ก็มาจากหน้านอกของเราเอง เมื่อหน้านอกของเราสำคัญถึงเพียงนี้แล้ว เราจะปล่อยปละละเลยได้อย่างไร ขอให้ท่านพิจารณาดูเองก็แล้วกัน

หน้าที่สองคือ หน้าใน ท่านบอกว่าหน้าใน บอกความดี บ่งบอกถึงความเป็นคนดีมีคุณภาพ ในการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อตนและส่วนรวม หน้าในหมายถึง จิตใจนั่นเอง พระพุทธองค์ทรงสอนพุทธบริษัทให้เห็นว่า โลกนี้ที่สำคัญก็อยู่ที่คน และในตัวคนแต่ละคน มีความสำคัญอยู่ที่จิต ถ้าจิตใจชั่วคนก็เลว เมื่อคนเลวโลกก็แหลก ดังพระพุทธภาษิตที่พระพุทธองค์ตรัสถึงอิทธิพลของจิตว่า จิตฺเตน นียติโลโก. แปลว่า โลกอันจิตย่อมนำไป จิตฺตสฺส เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคฺ. แปลว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง ตกอยู่

ในอำนาจ ของจิต จิตเต สงกิลิฏฐะ ทุกคติ ปาฏิทงฺขา. แปลว่า เมื่อจิตใจเศร้าหมองแล้ว ทุกคติ เป็นอันหวังได้ หมายความว่า เมื่อจิตใจเราขุ่นมัวเศร้าหมองก็จะประสบพบแต่สิ่งไม่ดี หรือประสบพบภพภูมิที่เราจะไปเกิด มีแต่ความทุกข์ยากลำบาก หรือ จิตเต อสงกิลิฏฐะ สุกติ ปาฏิทงฺขา. แปลว่า เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง สุกติ ก็เป็นอันหวังได้ หมายความว่า หากจิตใจเราเบิกบาน ผ่องใส เราก็จะพบประสบแต่สิ่งดี ๆ หรือไปเกิดในภพภูมิที่ดีซึ่งเราเรียกว่า สุกติภูมิ ตรงกันข้ามกับทุกคติภูมิ

พระพุทธองค์ทรงแนะนำพร้าสอนพุทธบริษัทอยู่เสมอว่า จิตตสฺส ทมโถ สาทู. แปลว่า การฝึกจิตเป็นความดี หรือ จิตตํ ทนฺตํ สุขาวหํ. แปลว่า จิตที่ฝึกฝนดีแล้วนำความสุขมาให้

จิตคืออะไร จิตเป็นธาตุกายสิทธิ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งสิงอยู่ในร่างกายของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ มีหน้าที่รับรู้อารมณ์อยู่เสมอ แต่เป็นธาตุกายสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏตัว ธรรมชาติที่กล่าวถึงนี้มีลักษณะพิเศษอยู่อย่างหนึ่งคือ สามารถสั่งสมสิ่งที่ผ่านเข้ามาในวิถีชีวิตของคนได้ เวลาทำความดีก็เก็บสั่งสมความดีไว้ เวลาทำความชั่ว ก็เก็บสั่งสมความชั่วไว้ ดีไปตามการกระทำก็ได้ ชั่วไปตามการกระทำก็ได้ คล้าย ๆ กับกระดาษขั้วที่ขั้วเอาตัวหนังสือเอาไว้ ไม่ว่าจะข้อความนั้นจะเป็นคำสิริมงคลหรือคำสาปแช่ง และไม่ว่าคำนั้นจะเป็นคำชมเชยหรือคำตำหนิติเตียน กระดาษขั้วก็ขั้วเก็บไว้ได้ทั้งนั้น

ธรรมชาติที่พูดถึงนี้ก็เหมือนกันคือ เก่งทางด้านสั่งสม เก่งทางด้านเก็บไม่เลือก ไม่ว่าจะเป็นคำชม คำยกย่อง คำสรรเสริญเยินยอ หรือคำหยาบคาย คำเพ้อเจ้อ คำส่อเสียด ตัวทำชั่วก็เก็บ ตัวทำดีก็เก็บ เมื่อธรรมชาติชนิดนี้มีความสามารถพิเศษในทางเก็บสั่งสม พระท่านจึงสมมติเรียกว่า จิต คำว่า จิต หรือจิตะ ก็แปลว่า สั่งสมนั่นเอง

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มีมากมายเหลือที่จะคณานับพระองค์เปรียบเทียบกับหลักธรรมที่พระองค์นำมาสอนนั้นมีน้อยนิดเหมือนใบไม้ที่อยู่ในกำมือ ส่วนหลักธรรมที่พระองค์ไม่ได้นำมาสอนมีมากมายเหมือนใบไม้ที่อยู่นอกป่า

ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชน เราจะนำหลักธรรมอะไรมาประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิต แม้ว่าเราไม่สามารถจะนำหลักธรรมทั้งหมดมาปฏิบัติ แต่คนที่ชาญฉลาดก็สามารถเลือกนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมือนคนที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องเลือกยากินให้ถูกกับอาการของโรคนั้นๆ ยาใช้กินแก้อาการทางกาย ส่วนธรรมะใช้แก้อาการทางใจใช้หลักธรรมถูกก็แก้ได้ ใช้ไม่ถูกก็แก้ไม่ได้

ในที่นี้จะนำหลักธรรมมาเสนอเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาว่า หลักธรรมนี้สามารถที่จะทำหน้าที่ไหน ของเรบอกความดีแก่คนทั่วไปได้หรือไม่ หลักธรรมนี้ก็คือ สังคหวัตถุ ๔ หรือจะเรียกให้เข้ากับสมัยใหม่ก็คือ หลักมนุษยสัมพันธ์ ๔ ประการ คือ

๑. ทาน แปลว่า การให้ ให้วัตถุสิ่งของ ข้าว ปลา อาหาร น้ำ เป็นต้นเรียกว่า วัตถุทาน ส่วนการให้ความรู้ให้ข้อแนะนำ คำสั่งสอนให้ประพฤติดี เว้นชั่ว หรือการอบรมสั่งสอนผู้ใต้บังคับบัญชา ให้รักษาระเบียบวินัย เรียกว่า วิทยาทานหรือธรรมทาน เรื่อง ของการให้นี้ มีคนเคยทูลถามพระพุทธเจ้า

ว่า มีเครื่องมืออันใดในโลกนี้ที่สามารถผูกมัดใจคนได้บ้างพระพุทธเจ้าข้า พระพุทธองค์ตรัสว่า ท่านคือ การให้สามารถผูกมัดใจคนได้ อย่างไรก็ตามแต่สามารถมัดใจคนเลย แม้แต่สัตว์เราก็สามารถเอาไปใช้ได้ เช่น สุนัขข้างบ้านเห่าเป็นประจำ ท่านลองนำหลักธรรมข้อนี้ไปใช้ดู วันหลังเดินผ่านก็มีของติดไม้ติดมือบ้าง โยนลูกชิ้นให้กินบ้าง ให้ขาไก่บ้าง ทำอย่างนี้ไม่เกินอาภิกขัตถ์รับรองสุนัขจะเป็นมิตรกับท่าน หากปฏิบัติ อย่างนี้แล้วไม่ได้ผล ก็ต้องพิจารณาตัวเอง ขนาดสุนัขยังไม่ยอมรับไมตรีแล้วคนล่ะ?

๒. ปิยวาจา แปลว่า พุดจาไพเราะ หมายถึง วาจาเป็นที่รัก หรือวาจาที่ซาบซึ้งใจคือกล่าวคำ สุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำพุดที่แสดง ประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักจูงใจให้นิยมยินดี เชื่อว่าทุกคนชอบคนที่พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ไม่ชอบฟังคำหยาบ เพราะคำหยาบเป็นคำที่ระคายหู ท่านที่เข้าห้างสรรพสินค้าคงเคยได้ยิน ประชาสัมพันธ์ประกาศออกเสียงตามสายเขาจะต้องคัดเลือกคนที่เสียงดี พุดเพราะฟังแล้วสบายหู ลูกค้า ฟังแล้วอยากเข้าห้าง ไม่ใช่ฟังแล้วต้องอุดหูหรือรีบเดินออกจากห้าง การพุดจาสร้างความสามัคคีก็ได้หรือ จะพุดให้แตกสามัคคีก็ได้ พุดให้คนรักก็ได้ ให้คนเกลียดก็ได้ ท่านสุนทรภู่กวีเอกของโลกกล่าวว่า

ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสรรถ้อยอร่อยจิต

แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจาฯ

๓. อັถถจริยา แปลว่า การประพฤติประโยชน์ หมายถึงการชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม สังคมปัจจุบันต้องการคนที่พร้อม จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เขาเรียกว่าพวกจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ หมายความว่า คนเหล่านี้พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับหรือขอร้องแต่อย่างใด แต่ที่เขาทำเพราะจิตของเขาอาสาเอง ในฐานะเราก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงควรทำตัวให้เป็นประโยชน์ บ้าง อยู่ในโลกนี้อย่าทำตัวเป็นคนรกโลก หรือขวางโลก

๔. สมานัตตตา แปลว่า ความมีตนเสมอ หมายความว่า ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติ สม่าเสมอในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมในแต่ละกรณี ในข้อนี้หากนำมาใช้ ในชีวิตคู่ก็คือในอดีตเคยรักกันอย่างไร ปัจจุบัน และอนาคตก็ยังคงปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายต่อคู่ชีวิต เหมือนเดิม หรือในกรณีการรับราชการ การวางตัวให้เหมาะสม อันนี้สำคัญมาก เช่น เรียนจบจาก นักเรียนจามาด้วยกัน รับราชการมาพร้อมกัน ต่อมาเพื่อนติดยศสูงขึ้นเป็นระดับผู้อำนวยการกอง แต่เรา ยังคงเป็นจำเอกอยู่เหมือนเดิม พอพบกันก็เล่นตลกกัน ตบหัวกันเหมือนเดิม อย่างนี้เรียกว่า การวางตัวไม่ เหมาะสม เรายศน้อยกว่า ต้องให้เกียรติแก่เพื่อนที่มียศสูงกว่าจะไปเล่นเหมือนเดิมไม่ได้ หรือหากจะเล่น ก็ต้องหาที่มันลับตาคนหน่อย

ฉะนั้นหลักธรรมทั้ง ๔ ประการนี้จะต้องนำไปปฏิบัติทุกข้อจึงจะเกิดประโยชน์และได้ผลเต็มที่ จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ เพื่อให้จำง่ายจึงสรุปสั้น ๆ ว่า โอบอ้อมอารี (ทาน) วจีไพเราะ (ปิยวาจา)

สงเคราะห์ปวงชน (อรรถจริยา) และวางตนเหมาะสม (สมานัตตดา) หากท่านใดปฏิบัติได้อย่างนี้ก็สมกับคำที่กล่าวว่า หน้าในบอกความดี

หน้าที่สามคือ หน้าที ท่านกล่าวว่า หน้าทีบอกความสามารถบ่งบอกถึงความเป็นคนสามารถในการปฏิบัติกิจการงานที่ตนรับผิดชอบ การซื้อขายที่ดิน มีเรื่องที่จะต้องพิจารณาอยู่อย่างหนึ่งซึ่งขาดไม่ได้เลยหรือลืมไม่ได้เลยคือ การพิจารณาดูหน้าทีของดิน เพราะดินที่มีหน้าทีดีจะขายได้ราคา เช่นหน้าทีติดถนนหรือติดทำน้ำ ซึ่งพูดกันย่อ ๆ ว่า มีท่ามีทาง อย่างนี้หมายความว่า เป็นท่าเลทีดี ต่อไปจะเจริญ แม้ผู้ขายจะเรียกราคาแพง ผู้ซื้อก็ไม่ค่อยรังเกียจ ตรงกันข้ามกับที่บางแปลง หน้าทีมันอับ เช่นมีที่คนอื่นบังหน้า หาทางออกไม่ได้ หรือหน้าทีคับแคบจะขายก็ลำบากที่อย่างนี้ราคาจะถูกโดนกดราคาหน้าทีถือว่าสำคัญมาก พวกเจ้าของที่หรือนักเล่นที่ จะระมัดระวังเป็นพิเศษ แม้ด้านหลังและด้านข้างจะเว้าห่างไปบ้างก็ไม่เป็นไร แต่ด้านหน้าของที่ยอมให้เสียไม่ได้ หากว่าหน้าทีเสียแล้ว ราคาก็ตกนี่คือความสำคัญของหน้าทีของที่ดิน

แต่หน้าทีในที่นี้คือ หน้าทีการงานที่ได้รับมอบหมาย การงานก็ถือว่าเป็นที่เหมือนกันคือที่สำหรับปลูกสร้างชีวิตหรือที่สำหรับสร้างฐานะ ฉะนั้นคนที่มืงานทำก็คือคนที่มืที่ทำมาหากินนั่นเองแล้วการงานที่ทำก็เรียกว่า หน้าทีเหมือนกัน เช่น หน้าทีเสมียน หน้าทีภารโรง หน้าทีครู หน้าทีกำนัน เป็นต้น หน้าทีการงานเหล่านี้ตามปกติแล้วจะไม่ค่อยอับนัก หากทำตามหน้าทีของตัวเองให้ดีที่สุด ไม่ก้าวก่ายหน้าทีของผู้อื่น เว้นแต่คนที่มืหน้าทีแล้ว ไม่ใส่ใจจะรักษาหน้าทีของตัวเองปล่อยให้หน้าทีรกรุงรังก้าวก่ายงานของบุคคลอื่น ประเภทที่ว่า รู้ทุกเรื่อง ยกเว้นงานในหน้าที หากใครเป็นอย่างนี้ รับรองได้เลยว่า หน้าทีและชีวิตการรับราชการจะไปไม่รอด อาจจะถูกย้ายหรือปลดโดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีตัวอย่างมากมาย

หน้าทีของคนเรามีอยู่สองประเภทคือ หน้าทีโดยธรรมชาติและหน้าทีที่ได้รับการแต่งตั้งหน้าทีโดยธรรมชาติเช่น เราเกิดมาเป็นลูกของพ่อแม่ พ่อแม่ก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเอง ให้สมบูรณ์สมกับเป็นพ่อแม่คือ

๑. ห้ามปรามลูกจากความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หาคู่ครองที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

ส่วนลูกก็ต้องทำหน้าที่ของลูกคือ

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำารงานของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔.ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท

๕.เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

นอกจากนี้หน้าที่โดยธรรมชาติยังมีอีกมาก เช่น เป็นพี่น้องกัน เป็นญาติกัน เป็นปู่ เป็นย่า เป็นต้น หน้าที่ประเภทนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องรักษา จะหลีกเลี่ยงหรือเพิกถอนไม่ได้

หน้าที่อีกประเภทหนึ่ง ต้องมีผู้แต่งตั้งให้ เช่นหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน หน้าที่กำนัน หน้าที่ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้สมบูรณ์คือ

๑. จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ

๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่

๓. จัดสวัสดิการดี มีช่วยในการรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น

๔. ได้ของแปลก ๆ พิเศษมา ก็แบ่งปันให้

๕. ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันสมควร

ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาก็ต้องทำตามหน้าที่ของตัวเองดังนี้

๑. เริ่มทำการงานก่อนนาย

๒. เลิกงานทีหลังนาย

๓. ถือเอาแต่ของที่นายให้

๔. ทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น

๕. นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่

หน้าที่เหล่านี้มิใช่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเกิดขึ้นเองไม่ได้ ต้องมีคนมอบหมายให้จึงจะได้ เมื่อได้มาแล้วก็ต้องรักษาอย่าให้เสีย ถ้าหน้าที่เสียตัวเราก็พลอยเสียไปด้วย

คนที่ทำหน้าที่เสียเนื่องจากสาเหตุหลายอย่าง เช่น

- ดูถูกหน้าที่
- ทรยศต่อหน้าที่
- ไม่รู้จักหน้าที่
- ละทิ้งหน้าที่

ฉะนั้นคนที่สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยไม่มีอุปสรรคใดๆเลย แสดงว่าคนนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สมกับคำที่กล่าวว่า หน้าที่บอกความสามารถของคนๆนั้นว่าเป็นอย่างไร

เรื่องของคนสามหน้าจึงสรุปได้ว่า หน้านอกบอกความงาม หน้าในบอกความดี และหน้าที่บอกความสามารถ หน้าทั้งสามนี้มีความสำคัญพอ ๆ กัน หากเราจะเอาใจใส่เฉพาะหน้านอกเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จะต้องเอาใจใส่หน้าในและหน้าที่ไปพร้อมกัน จึงจะสมบูรณ์เพราะมีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น

หนังสืออ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (คณะศรีทธาพิมพ์
เผยแพร่งเพื่อเป็นธรรมทาน). กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
ปิ่น มุกกันต์, พันเอก.บันทึกธรรม. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักคณิศวทยา, ๒๕๐๘.
